

Terensko istraživanje:

**INFORMISANOST UČENIKA/CA OSMIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA U
BANJA LUCI O PROBLEMU I ZASTUPLJENOSTI NASILJA U PORODICI**

Decembar 2005 godine

Uvod

Udružene žene Banja Luka su sprovele istraživanje među učenicima osmih razreda u pet osnovnih škola u Banjaluci kojim smo željeli utvrditi stepen informisanosti učenika i učenica o nasilju u porodici.

Ono što možemo da vidimo iz odgovora učenika jeste niska svijest o problemu nasilja u porodici. Učenici pod nasiljem u porodici podrazumjevaju isključivo fizički oblik nasilja, koji za posljedicu ima nanošenje tjelesnih povreda, ili seksualne oblike nasilja, što je i logično jer su danas evidentni brojni slučajevi seksualnog zlostavljanja koje prenose mediji. Ostale oblike nasilja, odnosno psihičko i ekonomsko nasilje djeca ne svrstavaju pod pojam nasilja.

Djeca su navodila da su nasilju u porodici najviše izložena djeca i žene i to od strane svojih supruga ili ukoliko su u pitanju djeca od strane svojih očeva.

Veliki broj djece je čuo za neki oblik nasilja u porodici i to uglavnom preko sredstava javnog informisanja. Kao najčešći uzrok nasilja u porodici djeca su navodila bolesti ovisnosti i u najvećem broju slučajeva alkoholizam. Na drugom mjestu je narkomanija, odnosno to nam govori da problem narkomanije djeca uviđaju kao veliki društveni problem, koji danas sve više uzima maha među omladinom, mada on nije baš toliko specifičan za nasilje u porodici.

Razlozi zbog kojih žena trpi nasilje leže u predrasudama da se brak treba očuvati po svaku cijenu sa ciljem očuvanja potpune porodice.

O ovom problemu učenici u velikom broju slučajeva nisu nikada razgovarali jer smatraju da je to privatna stvar u koju niko ne treba da se miješa ili su to koristili kao jednu od tema na času odeljenske zajednice, VROZ-a.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je bio utvrditi stepen informisanosti učenika i učenica osmih razreda osnovnih škola o problemu i zastupljenosti nasilja u porodici.

METODA ISTRAŽIVANJA

UZORAK:

Uzorak istraživanja su činili učenici i učenice pet osnovnih škola u Banjaluci. U istraživanju je ukupno učestvovalo 206 učenika i učenica osmih razreda, starosne dobi od 13, 14 i 15 godina. Od ukupnog broja u istraživanju je učestvovalo 101 djevojčica i 105 dječaka osnovnih škola.

Br.	Naziv osnovne škole	Broj učenika/ca	%
1.	Borislav Stanković	44	21,4
2.	Branislav Nušić	45	21,8
3.	Branko Radičević	35	17,0
4.	Georgij Stojkov Rakovski	43	20,9
5.	Jovan Cvijić	39	18,9
	Ukupno	206	100,0

OŠ: "Borislav Stanković": u istraživanju je učestvovalo 44 učenika/ce osmih razreda starosne dobi 12,13 i 14 godina. Od toga 19 dječaka i 25 djevojčica.

OŠ: "Branislav Nušić": u istraživanju je učestvovalo 45 učenika/ca osmih razreda starosne dobi 12,13 i 14 godina. Od toga 23 djevojčice i 22 dječaka.

OŠ: "Branko Radičević": u istraživanju je učestvovalo 35 učenika osmih razreda starosne dobi 12, 13 i 14 godina. Od toga 15 djevojčica i 20 dječaka.

OŠ: "Georgij Stojkov Rakovski": u istraživanju je učestvovalo 43 učenika/ce osmih razreda starosne dobi 12, 13 i 14 godina. Od toga 23 dječaka i 20 djevojčica.

OŠ: "Jovan Cvijić": u istraživanju je učestvovalo 39 učenika/ca osmih razreda starosne dobi 12, 13 i 14 godina. Od toga 21 dječak i 18 djevojčica.

INSTRUMENTI

Istraživanje je obavljeno pomoću upitnika koji je konstruisan isključivo za ovu namjenu u skladu sa ciljem istraživanja.

Upitnik se sastoji iz 19 pitanja. Neke od tvrdnji su preuzete iz upitnika za evidentiranje SOS poziva. Pitanja se odnose definisanje pojma nasilja u porodici, uzroka nasilja, razloga žrtava za ostajanje u nasilnim vezama, načina pomoći takvim žrtvama, kanale informisanja o pomenutim pojmovima kao i obuhvaćenost problema nasilja u porodici kao nestavne jedinice u školama.

POSTUPAK

Istraživanje je provedeno u decembru 2005. godine kao jedna od aktivnosti u sklopu kampanje "16 dana aktivizma" u trajanju od jedne sedmice. Upitnik je primjenjivan metodom grupno vođenog rada, nakon što su učenici upoznati sa osnovnim ciljem i načinom ispunjavanja upitnika.

Učenici su samostalno ispunjavali predviđene upitnike. Dodatne informacije i instrukcije kao i konkretna pomoć prilikom ispunjavanja pružena je individualno i prema potrebi. Takav pojava se moye

Budući da se radilo o anonimnom upitniku, nisu primijećeni nikakvi otpori u radu. Svi su pokazali otvorenost za saradnju i želju za dobijanjem povratne informacije o rezultatima istraživanja.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA:

1. DEFINISANJE NASILJA U PORODICI I MOGUĆI OBLICI NASILJA

Prvo pitanje se odnosilo na shvatanje osnovnog pojma nasilja u porodici i načina njegovog manifestovanja. Učenici/e su imali/e mogućnost zaokruživanja više odgovora. Tvrdnje na prvo pitanje su preuzete iz obrazca udruženja "Udružene žene" za evidentiranje poziva na SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

Prije nego prezentiramo rezultate učenika na ovo pitanje navešćemo oblike nasilja u porodici i načine njihovog manifestovanja.

Nasilje u porodici predstavlja svaki oblik kršenja osnovnih ljudskih prava, a pravo svih nas podrazumjeva pravo na život bez nasilja u javnoj i privatnoj sferi. Nasilje ostavlja dugotrajne i teško izlječive posljedice, budući da se njime ugrožava fizički, psihički i društveni integritet žene. Nasilje u porodici može imati različite forme, kao što su fizičko, psihičko, ekonomsko i seksualno nasilje. Između ovih pojavnih oblika je teško povući jasnu razliku jer se u većini slučajeva žene suočavaju sa višestrukim oblicima nasilja od strane istog nasilnika. Međutim, ono što je zajedničko za sve oblike nasilja jeste kontrola i zloupotreba moći.

FIZIČKO NASILJE

Fizičko nasilje podrazumjeva nasilje koje za posledicu ima nanošenje lakših ili težih tjelesnih povreda. Neki od primjera kako bi prepoznali fizičko nasilje su :

- Guranje
- Udaranje šamara
- Udaranje različitim predmetima
- Čupanje za kosu
- Ugrizi
- Korištenje oružja
- Zaključavanje u prostoriju

PSIHIČKO NASILJE

Psihičko nasilje podrazumjeva različite oblike zastrašivanja, korištenja pogrdnih imena, ucjena i manipulacije kojom se žrtva drži u strahu i samim tim u kratkotrajnoj i dugotrajnoj potčinjenosti i zavisnosti. Naime, žrtva osjeća da se njeno psihičko, pa i opšte zdravstveno stanje mijenja, ali nije u stanju da prepozna šta joj se dešava, čime je to nasilnik zlostavlja.

Često, žrtve psihičkog nasilja nisu nikada bile fizičke zlostavljane, ali je kod njih ipak prisutno stalno osjećanje straha i gubitka identiteta, kao posljedica dugotrajnog psihičkog maltretiranja.

Navešćemo neke od primjera kako bi prepoznali psihičko nasilje:

- Ismijavanje žena u različitim situacijama
- Ismijavanje ili napadanje najvažnije vrijednosti, vjerovanja, religije, rase, porjeklapartnerice
- Stalno kritikovanje, nazivanje pogdnim imenima, vikanje na partnericu
- Vrijeđanje porodice i prijatelja
- Odbijanje da se izlazi u društvo zajedno
- Optuživanje žene za ljubavne afere za koje nasilnik zamišlja da je imala

EKONOMSKO NASILJE

Ekonomsko nasilje kao i drugi oblici nasilja ima svoje forme koje se odražavaju u prijetnjama ili uskraćivanju sredstava za život ili zabrani rada od strane partnera.

Navešćemo neke primjere kako bi prepoznali ekonomsko nasilje:

- Kontrolisanje kućnog budžeta
- Kontrolisanje žrtvine plate
- Određivanje iznosa novca za samo osnovne stvari
- Prisiljavanje žrtve da moli za naovac
- Zahtjevanje od žrtve da pravi detaljan opis potrošnje novca
- Sakrivanje zajedničke ušteđevine od žrtve
- Prodaja imovine ili potrošnja novca bez žrtvinog pristanka
- Prodaja zajedničkih stvari
- Trošenje novca na kockanje

SEKSUALNO NASILJE

Seksualno nasilje podrazumjeva primjenu fizičkog oblika nasilja s ciljem poniženja žrtve u njenom fizičkom, psihičkom i moralnom pogledu. Primjeri seksualnog nasilja su:

- Silovanje
- Razne vrste fizičkih napada seksualne prirode
- Prinuda na seksualni odnos

1) Tabela br. 7a: **Frekvencije i procenti učenika/ca o načinima manifestovanja nasilja u porodici**

tvrdnje	Nasilje u porodici je	Frekvencije	%
a	kada te neko tuče	172	83,5
b	kada te neko vrijeđa, naziva pogrdnim imenima	69	33,5
c	kada te neko ponižava pred drugim ljudima	54	26,2
d	kada te neko uznemirava telefonom, šalje ti neugodne SMS poruke	29	14,1
e	kada ti neko brani da ideš gdje ti želiš	49	23,8
f	kada ti neko ne dozvoljava da radiš	41	19,9
g	kada ti neko brani da se viđaš s kim ti želiš	50	24,3
h	kada ti neko ne dozvoljava da pozivaš svoje prijatelje kući	27	13,1
i	kada ti neko brani da se uređuješ i šminkaš	13	6,3
j	kada te neko prati ako izađeš iz kuće	54	26,2
k	kada te neko prisiljava na polne odnose protiv tvoje volje	135	65,5
l	kada ti neko oduzima novac i kontrolira svaku utrošenu marku	78	37,9

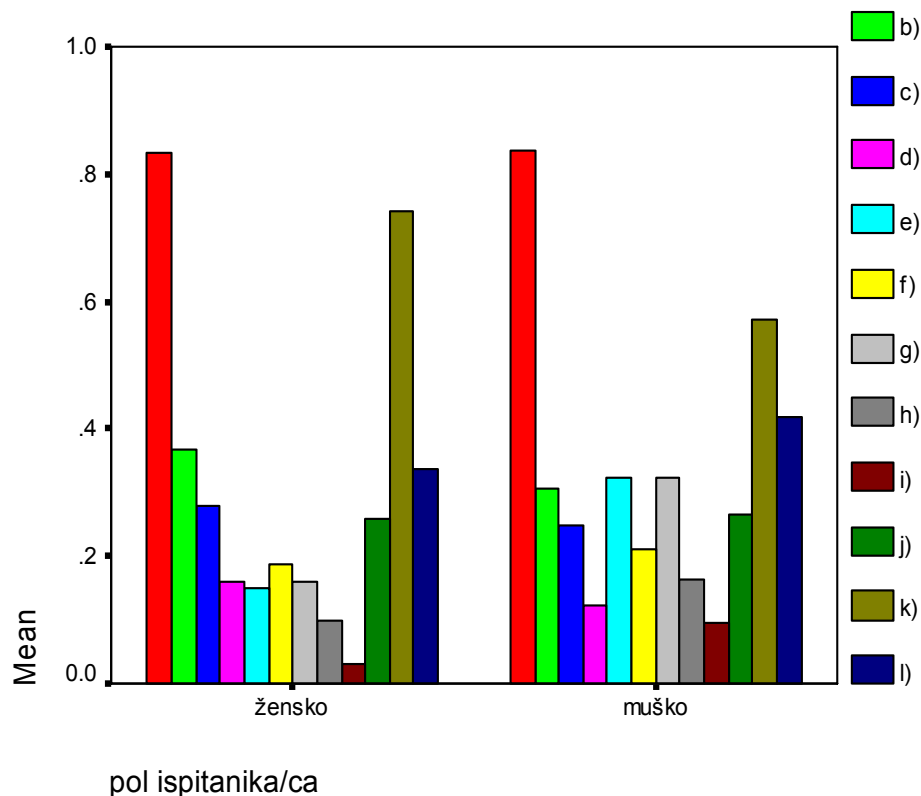
Iz rezultata možemo da vidimo da su učenici u ponuđenim načinima ispoljavanja nasilja u porodici, prepoznali samo one manifestacije koje se tiču fizičkog i seksualnog oblika nasilja (Tabela br. 7a).

83,5% učenika/ca smatra da je nasilje u porodici samo ono nasilje koje podrazumjeva fizičke povrede, odnosno koje za posljedicu ima lakše ili teže tjelesne povrede (Tabela br. 7a; tvrdnja a). Procenat od 65,5% učenika/ca prepoznaje i seksualni oblik nasilja koji se manifestuje primjenom sile na polne odnose od strane jedne osobe (Tabela br. 7a; tvrdnja k). Ovaj rezultat smo i očekivali jer smo danas svi svjedoci brojnih slučajeva seksualnog zlostavljanja koje plasiraju domaći i strani mediji.

Mali procenat učenika/ca prepoznaje manifestacije nasilja u porodici koje se svrstavaju u psihički i ekonomski oblik nasilja. Takav rezultat možemo da objasnimo nedovoljnom senzibilizacijom javnosti o problemu nasilja u

porodici. Iz tih razloga učenici nisu u stanju da različite oblike zastrašivanja, vrijeđanja, ponižavanja, zabrana i kontrole kretanja svrstaju u navedene oblike nasilja (Tabela br. 7a; tvrdnja b, c, d, e, f, g, h, i, j, l).

U nastavku ćemo prikazati razliku u odgovorima na osnovu pola. Kao što na grafiku vidimo ne postoje neka značajna odstupanja u odgovorima dječaka i djevojčica.

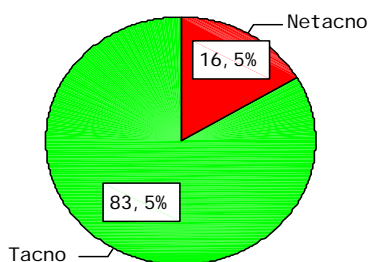

Radi boljeg uvida u dobijene rezultate u nastavku ćemo grafički prikazati odgovore učenika za svaku pojedinu tvrdnju.

GRAFIČKI PRIKAZ REZULTATA

a)

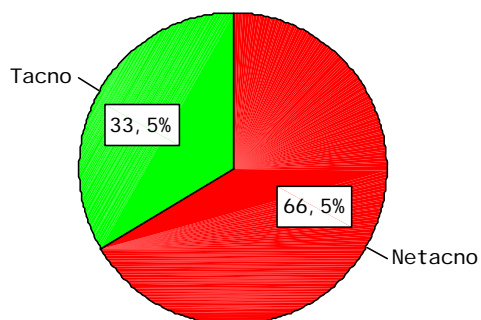
nasilje u porodici
je

kada te neko tuce

b)

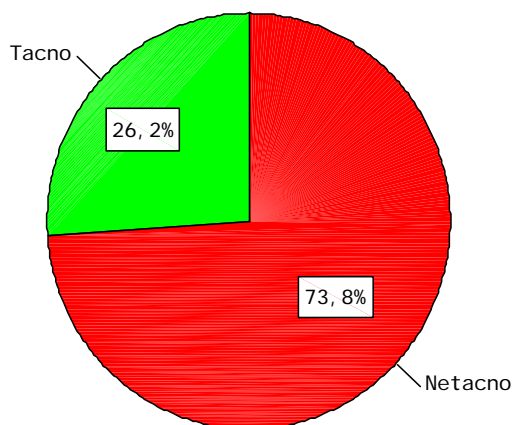
nasilje u porodici
je

kada te neko vrijeđja
nazi va pogrđnim imeni ma

c)

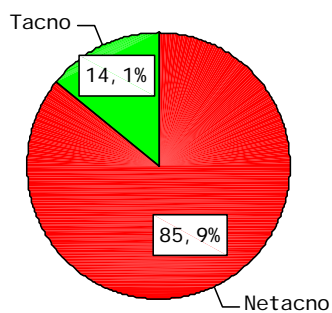
nasilje u porodici

kada te neko poni zava pred drugim ljudi ma

d)

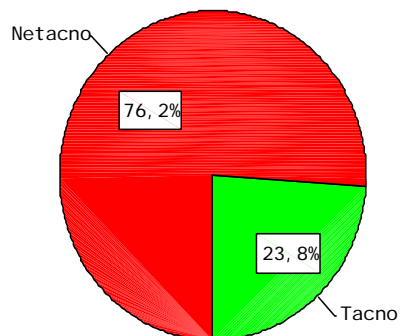
nasilje u porodici
je

kada te neko uznemi rava telefonom
šal je ti neugodne SMS poruke

e)

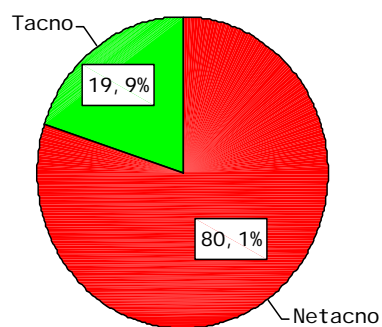
nasilje u porodici
je

kada ti neko brani da ideš gdje ti zeliš

f)

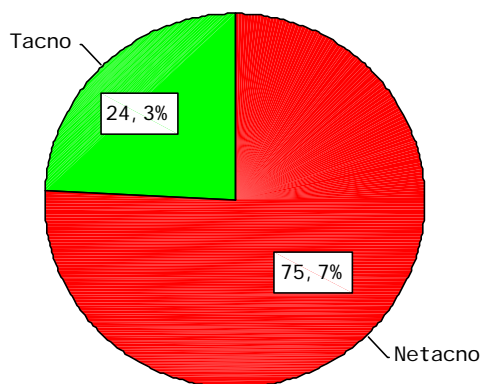
nasilje u porodici
je

kada ti neko ne dozvoljava da radiš
da se zaposliš

g)

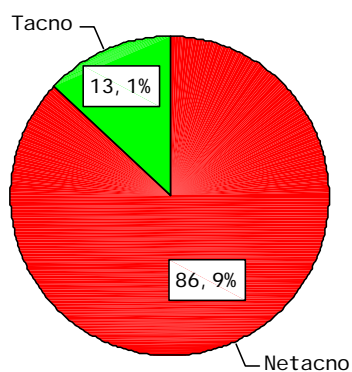
nasilje u porodici je

kada ti neko brani da se vidjaš
s kim ti zeliš

h)

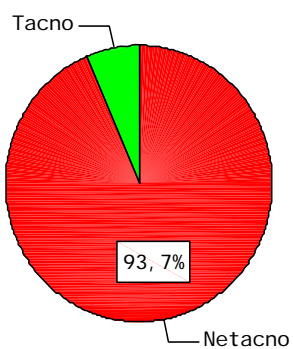
nasilje u porodici je

kada ti neko ne dozvoljava da
pozi vaš svoje prijatelje kuci

i)

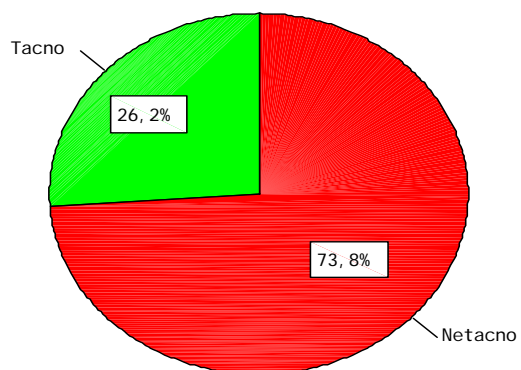
nasilje u porodici je

kada ti neko brani da se
uredjuješ i šminkas

j)

nasilje u porodici je

kada te neko prati ako izadješ iz kuće

k)

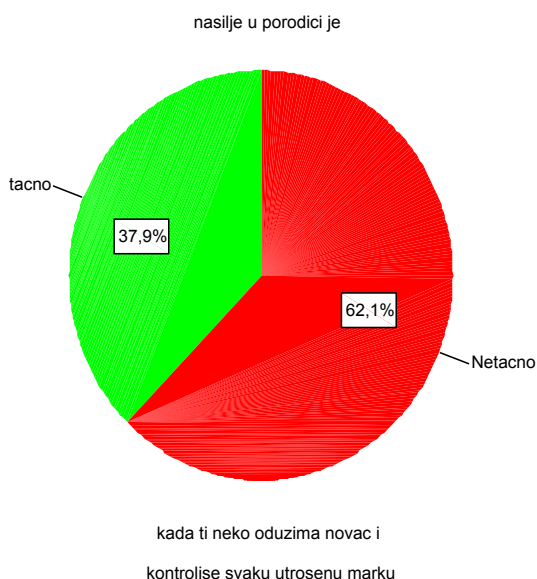
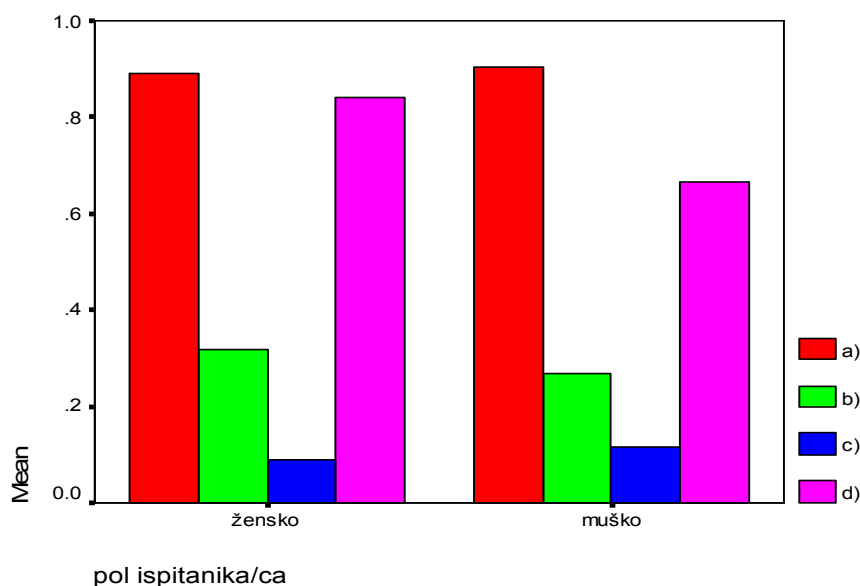

Tabela br. 7b; Frekvencije i procenti učenika/ca o mogućim oblicima nasilja u porodici

tvrdnje	Za koje ste oblike nasilja u porodici čuli	Frekvencije	%
a	fizičko nasilje	185	89,8
b	psihičko nasilje	60	29,1
c	ekonomsko nasilje	21	10,2
d	seksualno nasilje	155	75,2

Rezultate možemo povezati sa prethodnom konstatacijom da učenici/e pod nasiljem u porodici podrazumjevaju samo fizičko i seksualno nasilje koji za posljedicu imaju nanošenje lakših ili težih tjelesnih povreda. Najveći procenat učenika/ca od 89,8% je čuo/lo za fizičko nasilje, dok je 75,2% učenika/lo čulo za seksualno nasilje (Tabela br. 7b, tvrdnja a,d). Psihičko i ekonomsko nasilje predstavljaju pojmove koji su uglavnom nepoznati učenicima/ama ili su poznati u malom procentu (Tabela br. 7b, tvrdnje b, d). Takvi odgovori predstavljaju posljedicu redovnog izvještavanja o nasilju u porodici u slučajevima kada oni poprime ekstremne razmjere, koje se u većini slučajeva završe sa smrtnim ishodom.

Grafički prikaz odgovora učenika/ca s obzirom na pol

2. ŽRTVE NASILJA U PORODICI

Nasilje u porodici se dešava osobama koje su u braku ili u vanbračnoj vezi, razvedenih osoba koje žive zajedno ili ne. Žrtve nasilja mogu da budu sve osobe bez obzira na pol, starost, obrazovanje ili socijalni status. Međutim, prema svim istraživanjima, 95% žrtava nasilja su žene, koje su u istom procentu bile izložene nasilju od strane svojih bračnih ili vanbračnih partnera.

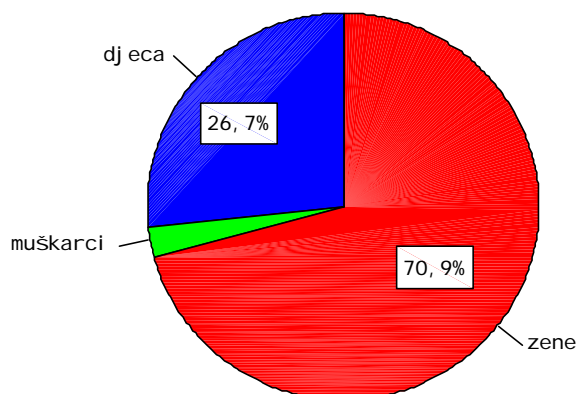
Tabela br. 8; **Frekvencije i procenti učenika/ca o žrtvama nasilja u porodici**

Nasilju u porodici su najčešće izloženi/e	Frekvencije	%
žene	146	70,9
muškarci	5	2,4
djeca	55	26,7
ukupno	206	100,0

Na osnovu odgovora učenika/ca možemo da zaključimo da su najčešće žrtve nasilja u porodici žene, u čak 70,9% slučajeva, kao i djeca u 26,7% slučajeva (Tabela br. 8). Podatak da 2,4% učenika/ca smatra da su muškarci najčešće žrtve nasilja uzimamo sa velikom rezervom dovodeći u pitanje ozbiljnost pristupa samom istraživanju.

Grafički prikaz procenata;

Nasilju u porodici su najčešće izloženi/e

3. KO NAJČEŠĆE SPROVODI NASILJE U PORODICI?

Tabela br. 9; **Frekvencije i procenti učenika/ca o najčešćim nasilnicima u porodici**

tvrdnje	Nasilnik je najčešće	Frekvencije	%
a	suprug	153	74,3
b	supruga	13	6,3
c	partner u vanbračnoj zajednici	65	31,6
d	partnerka u vanbračnoj zajednici	5	2,4
e	bivši partner	69	33,5
f	bivša partnerka	6	2,9
g	sadašnji partner	34	16,5
h	sadašnja partnerka	7	3,4
i	otac	109	52,9
j	majka	16	7,8
k	sin	8	3,9
l	ćerka	2	1,0

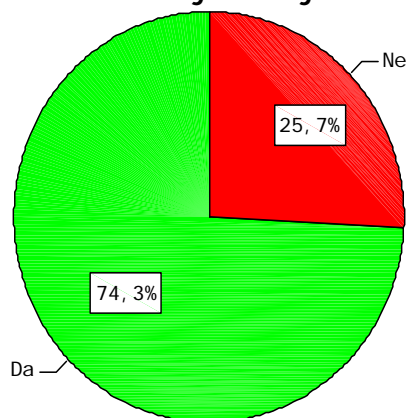
Na osnovu rezultata možemo da zaključimo da učenici/e najčešće identifikuju kao nasilnika supruga u 74,3% slučajeva i oca u 52,9% slučajeva (Tabela br. 9, tvrdnja a, i). Odgovore na ovo pitanje ćemo povezati sa prethodnim odgovorima o najčešćim žrtvama nasilja u porodici na osnovu kojih možemo zaključiti da su žene

najviše izložene nasilju od strane svojih bračnih partnera, a djeca od strane svojih očeva. Takođe, učenici/e uviđaju da je nasilje u porodici prisutno nad ženama u vanbračnim zajednicama u kojima procenat provođenja nasilja od strane vanbračnih partnera iznosi 31,6% (Tabela br. 9, tvrdnja c) dok od strane bivših partnera 33,5% (Tabela br. 9, tvrdnja e).

Grafički prikaz odgovora pojedinačnih tvrdnji o nasilnicima;

a)

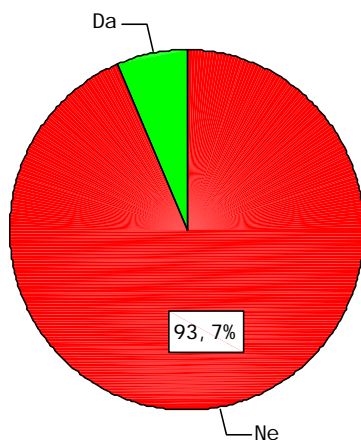
Nasilnik je najčešće

suprug

b)

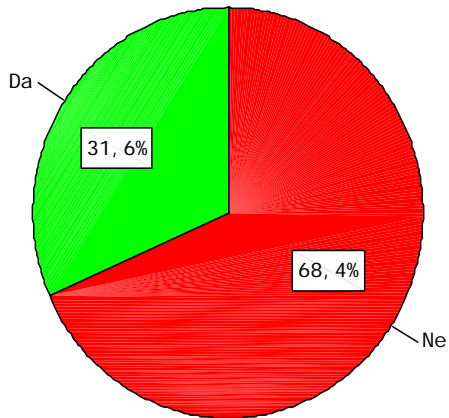
Nasilnik je najčešće

supruga

c)

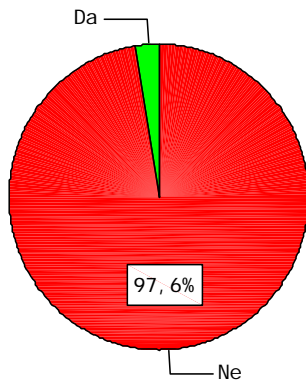
Nasi lnik je naj češce

partner u vanbracnoj vezi

d)

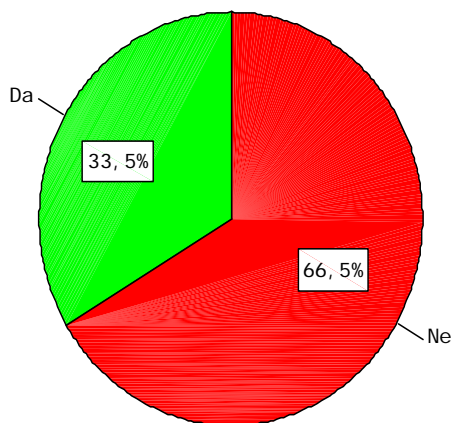
Nasi lnik je naj češce

partnerka u vanbracnoj vezi

e)

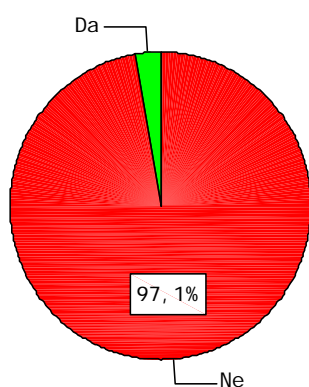
Nasi lnik je naj češce

bi vsi partner

f)

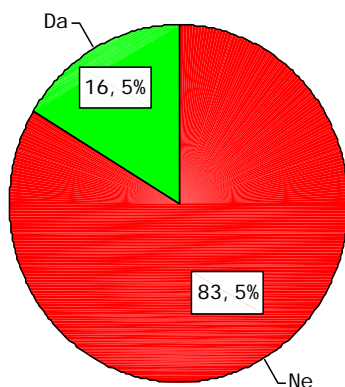
Nasilnik je najčešće

bi vša partnerka

g)

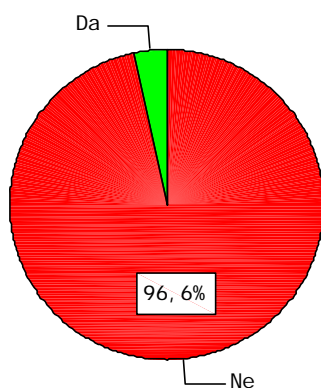
Nasilnik je najčešće

sadašnj i partner

h)

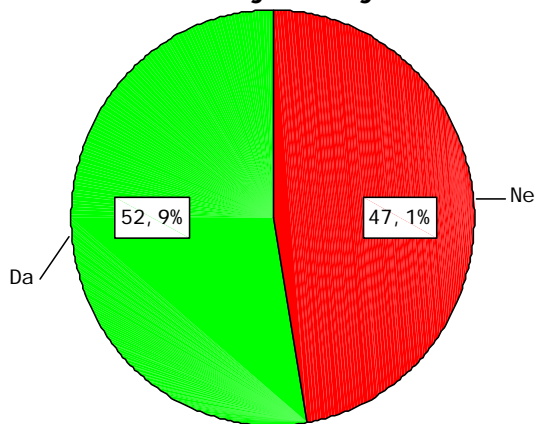
Nasilnik je najčešće

sadašnj a partnerka

i)

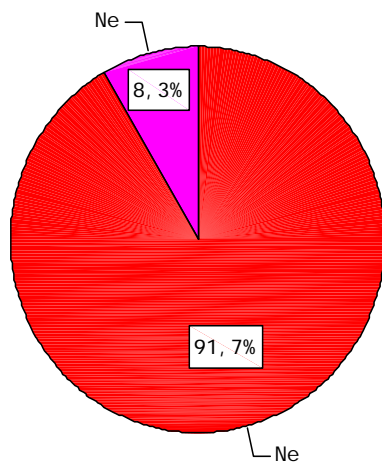
Nasi l n i k j e n a j c e š c e

o t a c

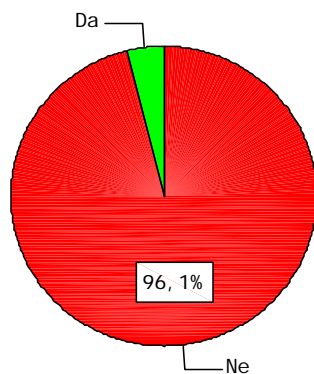
j)

Nasi l n i k j e n a j c e š c e

k)

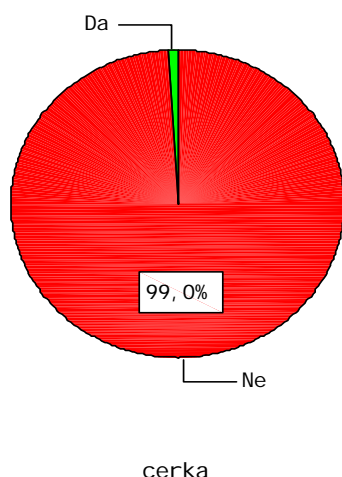
Nasi l n i k j e n a j c e š c e

s i n

l)

Nasilnik je najčešće

cerka

3. IZVORI INFORMISANJA O NASILJU U PORODICI

Ovim pitanjem smo željeli utvrditi da li učenici smatraju da je problem nasilja u porodici, problem koji je zastupljen u našem društvu kao i izvor informisanja o ovoj problematici, s obzirom na činjenicu da je nasilje u porodici još uvijek tabu tema.

Tabela br. 10; Frekvencije i procenti učenika/ca o saznanju slučajeva o nasilju u porodici

Da li ste čuli za neki oblik nasilja u porodici	Frekvencije	%
Da	188	91,3
Ne	18	8,7
ukupno	206	100,0

Tabela br. 11; Frekvencije i procenti učenika/ca o izvoru informisanja o nasilju u porodici

tvrdnje	Od koga ste čuli za neki slučaj nasilja u porodici	Frekvencije	%
a	od roditelja	61	29,6
b	od nastavnika/ca	26	12,6
c	od drugova/arica	30	14,6
d	iz novina	98	47,6
e	sa televizije	140	68,0
f	nešto drugo	18	8,7

Rezultati pokazuju da je veliki procenat učenika/ca od 91,3% (Tabela br. 10) čuo/lo za neki slučaj nasilja u porodici. Takav rezultat nam govori da je nasilje u porodici u velikoj mjeri prisutno u našem društvu.

Kao najčešće izvore informisanja o nasilju u porodici učenici/e su navodili sredstva javnog informisanja, i to elektronske medije u 68% slučajeva i pisane medije u 47,6% slučajeva (Tabela br.11, tvrdnje d,e). Mali procenat od 12,6% slučajeva je naveo nastavnike/ce kao izvore informisanja (Tabela br. 11, tvrdnja b), što nam govori da se u školama malo govori o ovoj problematici, koja direktno ili indirektno pogađa i djecu žena žrtava porodičnog nasilja.

U ponuđenim tvrdnjama smo izostavili tvrdnju u kojoj bi naveli lično iskustvo u bližoj ili daljoj okolini, kako bi isključili sumnju u istinitost odgovora učenika/ca. Iz tih razloga učenici su imali na raspolaganju tvrdnju koja je glasila "nešto drugo", kako bi oni sami uključili tu opciju. Od ukunog broja učenika/ca koji su čuli za neki slučaj nasilja u porodici, 8,7% učenika/ca je navelo da je lično vidjelo nasilje u svojoj okolini (Tabela br. 11, tvrdnja f).

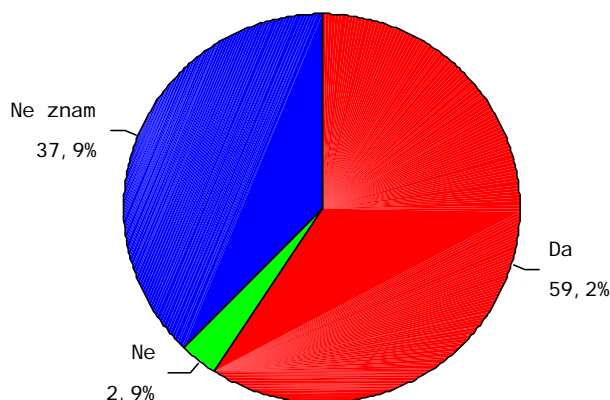
4. DA LI SE NASILJE U PORODICI POVEĆALO NAKON RATA

Tabela br. 12. Frekvencije i procenti učenika/ca o povećanju nasilja u porodici nakon rata

Nasilje u porodici povećalo nakon završetka rata	Frekvencije	%
Da	122	59,2
Ne	6	2,9
Ne znam	78	37,9
Ukupno	206	100,0

Grafički prikaz rezultata

Nasilje u porodici se povećalo nakon rata

59,2 učenika/ca smatra da je nakon rata došlo do povećanja nasilja u porodici, dok 37% učenika/ca nije sigurno u njegovo povećanje. Samo 2,9% učenika/ca smatra da se nasilje u porodici nije povećalo nakon rata (Tabela br. 12). Podatak da se veliki procenat učenika/ca izjasnio da je došlo do povećanja nasilja u porodici ide u prilog činjenici da je danas drugačija percepcija ovog društvenog problema, koji je nakon rata počeo da se kao takav shvata i izlazi iz okvira privatne sfere. Sve to možemo da posmatramo kao rezultat povećanja javne svijesti o ovom problemu.

5. UZROCI NASILJA U PORODICI

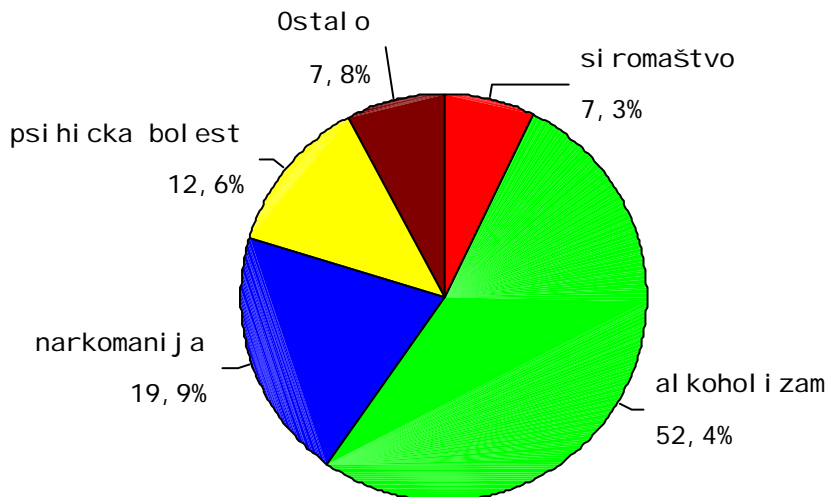
U ovom pitanju učenici su imali mogućnost da se odluče za jedan od sedam ponuđenih uzroka nasilja u porodici, koji bi prema njima bio najčešći i kao takav imao za posljedicu nasilje.

Tabela br.13; Tabela rangovanih frekvencija i procenata učenika s obzirom na uzroke nasilja u porodici

Najčešći uzrok nasilja u porodici je	Frekvencije	%
1. alkoholizam	108	52,4
2. narkomanija	41	19,9
3. psihička bolest	26	12,6
4. siromaštvo	15	7,3
5. PTSP	7	3,4
6. nezaposlenost	5	2,4
7. kocka	3	1,5
8. nešto drugo	1	0,5
Ukupno	206	100,0

Kao najčešće uzroke nasilja, učenici/e su naveli alkoholizam (52,4%) i narkomaniju (19,9%) (Tabela br. 13, tvrdnje 1,2). Narkomanija jeste jedan od velikih društvenih problema koji kao takav postaje sve više zastupljen u našem društvu, međutim prema našim iskustvima narkomanija nije jedan od najčešćih uzroka nasilja u porodici. Djeca su vjerovatno djelimično odgovarala po sistemu najvećih društvenih problema, te je iz tih razloga tu svrstana i narkomanija.

Grafički prikaz najčešćih uzroka nasilja u porodici;

6. RAZLOZI ZBOG KOJIH ŽENA TRPI NASILJE

Nasilje u porodici često dobro skriveno od očiju javnosti dugi niz godina. Razlozi za to su mnogobrojni i mogu se podijeliti na one koji su vezani za subjektivni osjećaj žrtve i razloge koji se tiču predrasuda okoline.

Subjektivni osjećaj zbog kojeg žena žrtva trpi nasilje je u velikom broju slučajeva povezan sa njenim strahom kao posljedicom prijetnji od strane nasilnika, dugotrajne manipulacije i izolacije od prijatelja i rodbine. Nasilnik stalnim ucjenama i prijetnjama žrtvu često drži u uvjerenju da je bezvrijedna i loša osoba, "loša majka i supruga" da će joj ukoliko nešto pokuša oduzeti djecu, kompletnu imovinu i sredstva za život. Odsustvo razumjevanja i podrške od strane roditelja i prijatelja također doprinosi da se žena osjeća bespomoćno i usamljeno u situaciji u kojoj se nalazi, te doprinosi tome da se ona povlači u sebe i ne preuzima ništa da nasilje zaustavi, pronalazi opravdanja za nasilnikovo ponašanje pred djecom i održava privid "srećne porodice" prema okruženju.

Predrasude okoline su jako izražene kroz široko rasprostranjeno uvjerenje da je nasilje u porodici "privatna stvar" u koju se komšije, poznanici i šira rodbina ne trebaju mješati. Sprovedena istraživanja pokazuju da veliki broj ljudi zna za slučajeve nasilja u svojoj užoj okolini ili poznaje osobe koje su bile ili jesu žrtve nasilja, ali da nisu ili ne žele u njihovo ime prijaviti slučaj policiji i drugim nadležnim institucijama.

Takođe, dešava se da policija pri terenskim intervencijama kod prijave nasilja u porodici i porodičnoj zajednici propusti da adekvatno zaštititi ženu žrtvu nasilja i da pokrene dalji postupak protiv nasilnika. U takvim slučajevima, krug nasilja se nastavlja često inteziviranjem nasilničkog ponašanja, jer nasilnik ne biva uklonjen iz porodice i porodične zajednice i po pravilu nastavlja sa fizičkim i psihičkim zlostavljanjem žrtve nasilja. Zbog straha od ponovljenog nasilja žena žrtva izbjegava da nasilnika prijavljuje policiji te uglavnom trpi nasilje.

Postoje mnogi razlozi zašto žene koje su izložene nasilju u porodici ostaju u vezi sa nasilnikom. Oni su uglavnom snažne emocionalne prirode i vode produžavanju ciklusa nasilja, te spriječavaju ženu od napuštanja nasilnika.

Ljubav, nada i strah su tri osnovne pokretačke snage koje drže ciklus nasilja u "stalnom pokretu."

- **Ljubav** koju žena žrtva osjeća prema partneru koji je nasilan, i kroz koju žrtva pokušava da sagleda sve dijelove braka ili veze, koji imaju i "svoje dobre strane", jer "nije baš sve tako loše".

- **Nada** koja drži ženu žrtvu u uvjerenju da će se situacija promjeniti i vraća je u period kada veza nije počela na nasilan način.

- **Strah** da će prijetnje nasilnika da će ubiti nju ili njenu porodicu postati jednog dana i realnost.

Osim toga, postoje i drugi razlozi, kao što su:

Obećanja od strane nasilnika da se nasilje nikada više neće ponoviti.

- **Izjednačavanje zlostavljanja sa osjećajem ljubavi** kada je žena žrtva nasilja zburnjena između osjećaja da je voljena i u isto vrijeme kontrolisana od strane svog partnera.

- **Krivica** koju osjeća žena žrtva nasilja jer je nasilnik izmanipulisao da misli da je ona kriva zbog toga što je on nasilan prema njoj i da je u tome osnovni problem njihove veze.

- **Nepovjerenje koje žena žrtva nasilja ima od strane ljudi u svom okruženju da se nasilje zaista i dogodilo i da je ona žrtva.** Ovo predstavlja veliki problem u našem društvu, jer veliki broj žena nema podršku od strane porodice i prijatelja, koji često zbog patrijarhalnog okruženja odbijaju da se mješaju u "privatne stvari" između nje i njenog muža ili partnera, ili nisu spremni da joj pruže podršku da potraži pomoć zbog nasilja koje joj se dešava. Žena žrtva se u tom slučaju osjeća napuštenom i odbačenom "od cijelog svijeta" i ima jako izražen strah da joj niko neće povjerovati ukoliko konačno progovori protiv nasilja koje joj se dešava.

- **Kada žena žrtva nasilja misli da "može promjeniti" nasilnika tokom određenog perioda vremena.**

- **Kada žena žrtva nasilja ima nizak nivo samopoštovanja** i misli da nakon dugog perioda vremena provedenog u okruženju nasilnika ona i ne može imati "bolju vezu" sa bilo kojim drugim muškarcem, čak i ako odluči da napusti nasilnika.

- **Kada žena žrtva nasilja ima strah da će time što napusti nasilnika ostati sama** i izgubiti sve prijatelje, poznanike, rođake i druge ljude koje su na neki način povezani sa njenom vezom sa nasilnikom.

- **Strah žene žrtve nasilja da će njen odlazak provocirati nasilnika** da bude još više nasilan prema njoj ili djeci.

- **Briga žene žrtve nasilja da će odlazak ili razvod imati negativan uticaj na djecu**, u smislu da je "razorena porodica" ugroziti njihovu budućnost.

- **Jaka tradicionalna ili religiozna ubjeđenja** o važnosti održavanja braka po svaku cijenu, bez obzira na bračne probleme i izraženo nasilje.

- **Nedostatak informacija** o mogućnostima pravne i institucionalne zaštite od nasilja u porodici i servisima podrške ženama žrtvama nasilja od strane nevladinih organizacija (pravna i psihosocijalna pomoć, SOS telefon, sigurno sklonište i sl.)

- **Predhodni neuspjeli pokušaji žene žrtve nasilja da dobije podršku od strane prijatelja, rođaka, policije i sl.**

Pored navedenih, jedan od najčešćih razloga zašto žena žrtva ostaje sa nasilnikom je **teška ekonomska situacija**, kada je žena nezaposlena, nema stalni izvor prihoda i nema gdje da ode niti uslova da izdržava sebe i svoju djecu.

Ovim pitanjem smo željeli utvrditi najčešće razloge ostajanja žrtava u nasilnim vezama. Učenici/e su imali mogućnost zaokruživanja više odgovora.

Tabela br. 14; **Frekvencije i procenti učenika/ca o razlozima zbog kojih žene žrtve ostaju u nasilnim vezama**

Razlozi zbog kojih žene ostaju u nasilnim vezama	Frekvencije	%
1. želi da djeca budu sa oba roditelja	157	76,2
2. želi da očuva brak po svaku cijenu	83	40,3
3. misli da će se situacija promjeniti	74	35,9
4. nema kome da se obrati	49	23,8
5. nema dovoljno sredstava za život	47	22,8
6. nema podršku od porodice	41	19,9
7. zato što nije zaposlena	19	9,2
8. zato što žena treba da čuti i trpi	16	7,8
9. zato što je to žena sama zaslužila	5	2,4

Iz rezultata možemo da zaključimo da učenici/e smatraju da žene žrtve nasilja ostaju u nasilnim vezama u cilju očuvanja braka po svaku cijenu i prisutnosti oba roditelja u odgoju djece (Tabela br. 14, tvrdnja 1, 2). Takvi podaci idu u prilog brojnim predrasudama vezanim za nasilje u porodici koji postoje u našem društvu u kojoj se još uvijek porodica tretira kao osnovna ćelija društva u kojem se pod zdravom porodicom podrazumjeva potpuna porodica.

7. NASILJE U PORODICI JE KRIVIČNO DJELO

Nasilje u porodici je 2000. godine u Krivičnom Zakonu Republike Srpske regulisano kao krivično djelo, koje se goni po službenoj dužnosti. Sankcionisanjem ovog krivičnog djela, nasilje u porodici je postalo društveni problem koji izlazi iz okvira privatne sfere.

Ovim pitanjem smo željeli utvrditi da li učenici problem nasilja u porodici percipiraju kao društveno opasno ponašanje, koje bi krivično kaznilo počinioce nasilja u porodici.

Tabela br. 15; Tabela frekvencija i procenata učenika/ca o nasilju kao krivičnom djelu

Nasilje u porodici je krivično djelo	Frekvencije	%
Da, jer nasilnici treba da budu kažnjeni za ono što urade	181	87,9
Ne, to je privatna stvar u koju niko ne treba da se miješa	6	2,9
Ne znam	19	9,2
Ukupno	206	100,0

Najveći procenat učenika u 87,9% slučajeva se izjasnio da je nasilje u porodici krivično djelo i da njegovi počioniooci treba da budu kažnjeni za ono što urade. 9,2% učenika/ca nije bilo sigurno u to, dok 2,9% učenika vjeruje još uvijek da je to privatna stvar u koju niko ne treba da se miješa (Tabela br. 15). Mali procenat učenika/ca ne smijemo zanemariti jer nasilje u porodici nije privatna stvar.

8. NAČIN POSTUPANJA U SLUČAJU SAZNAJJA O NASILJU U PORODICI U OKOLINI

Ovim pitanjem smo željeli utvrditi kako bi se učenici/e ponašali/e ukoliko bi u svojoj okolini saznali da postoji nasilje u porodici. Učenici su imali mogućnost zaokruživanja više odgovora, jer smo željeli saznati koje institucije su identifikovane kao institucije od kojih bi mogli potražiti pomoć.

Tabela br. 16. Tabela frekvencija i procenata učenika/ca o ponašanju u slučaju postojanja nasilja u porodici u njihovoj okolini

tvrdnje	Kada bi u susjednoj kući čuo/la da je neko izložen nasilju, ja bi	Frekvencije	%
1.	pozvao/la policiju	129	62,6
2.	pozvao/la SOS telefon i prijavo/la slučaj	90	43,7
3.	obratio/la se socijalnom radniku u CZSR	47	22,8
4.	raspita/la se za ustanovu koja se time bavi	35	17,0
5.	ništa, to je privatna stvar koja nikoga ne treba da zanima	34	16,5
6.	pozvao/la hitnu	24	11,7
7.	otišao/la u kuću i pokušao/la popričati sa nasilnikom i žrtvom	13	6,3

Iz rezultata vidimo da bi učenici/e u najvećem procentu od 62,6% pozvali policiju (Tabela br. 16, tvrdnja 1), na osnovu čega slijedi da učenici/e shvataju da je to društveni problem i da postoji povjerenje u rad službenih organa. Na drugom mjestu je prijavljivanje slučaja nasilja u porodici na SOS telefon u procentu od 43,7% (Tabela br. 16, tvrdnja 2). Ovakav procenat govori o prepoznavanju rada nevladinih organizacija na ovoj problematici. Nевladine organizacije već godinama u javnosti realizuju niz aktivnosti kako bi ukazali na vidljivost problema nasilja u porodici.

16,5% učenika/ca ne bi učinili ništa jer je to privatna stvar koja nikoga ne treba da zanima (Tabela br. 16, tvrdnja 5). To predstavlja zabrinjavajući podatak, koji nam ukazuje da postoji ipak jedan procenat učenika/ca koji ne uviđaju ozbiljnost ovog problema.

9. MOGUĆNOST PRUŽANJA POMOĆI ŽRTVAMA PORODIČNOG NASILJA

Pitanje je imalo za cilj utvrđivanje informisanosti učenika/ca o mogućim načinima pomoći i institucijama i organizacijama od kojih bi žrtve mogle da očekuju i dobiju adekvatnu pomoć. Učenici su imali mogućnost zaokruživanja više odgovora.

Tabela br. 17; **Tabela frekvencija i procenata učenika/ca o mogućnostima pomoći žrtvama nasilja u porodici**

tvrdnje	Žrtve nasilja u porodici mogu da potraže pomoć od	Frekvencije	%
1.	policije	119	57,8
2.	članova porodice i rodbine	96	46,6
3.	centra za socijalni rad	69	33,5
4.	suda	56	27,2
5.	prijatelja/ica	42	20,4
6.	medicinske ustanove	30	14,6
7.	tužilaštva	29	14,1
8.	nevladine organizacije	22	10,7
9.	opštine	13	6,3
10.	žrtve nemaju od koga da dobiju pomoć	7	3,4

Rezultati pokazuju da je najveći procenat učenika/ca od 57,8% identifikovao policiju kao instituciju u kojoj žrtve mogu da dobiju pomoć (Tabela br. 17, tvrdnja 1), dok 46,6% učenika/ca smatra porodica i rodbina može da pruži podršku žrtvama nasilja (Tabela br. 17, tvrdnja 2).

Međutim, ne smijemo zanemariti podatak da 3,4% učenika smatra da žrtve nasilja u porodici nemaju od koga da dobiju pomoć (Tabela br. 17, tvrdnja 10), što može da nam ukazuje na nedovoljnu informisanost o ovoj problematici.

10. "NASILJE U PORODICI" U NASTAVNOM PROGRAMU

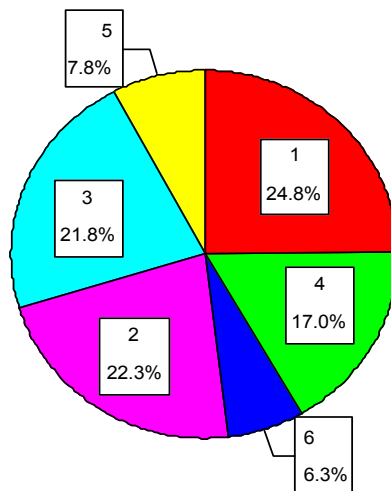
Prema našim saznanjima o nasilju u porodici se nikada nije mnogo govorilo u školama, uprkos činjenici da su djeca direktno ili indirektno žrtve nasilja od strane jednog od roditelja. Poslednjih nekoliko godina u nastavnom programu postoji predmet demokratija u sklopu kojeg se održavaju školska takmičenja o različitim temama, između ostalog i problema nasilja u porodici.

Iz tih razloga smo željeli saznati koliko je ta tematika bliska učenicima osnovnih škola, odnosno zastupljena u nastavnom programu.

Tabela br. 18, **Tabela frekvencija i procenata učenika/ca o zastupljenosti teme nasilja u porodici u nastavnom programu**

tvrdnje	U toku mog školovanja o nasilju u porodici	Frekvencije	%
1	nismo nikada razgovarali, jer se to ne dešava kod nas	51	24,8
2	razgovarali smo samo jednom na času VROZ-a	46	22,3
3	više puta smo razgovarali	45	21,8
4	nismo nikada razgovarali, iako smatram da bi trebalo	35	17,0
5	stalno razgovaramo o tome jer je to ozbiljan društveni problem	16	7,8
6	razgovarali smo jednom	13	6,3
Ukupno		206	100,0

u toku mog školovanja o nasilju u porodici

Na osnovu rezultata možemo da vidimo da najveći procenat učenika/ca od 41,8% nikada u školi nije razgovarao o problemu nasilja u porodici. 24,8% učenika/ca je odgovorilo da o nasilju u porodici nikada nisu razgovarali, jer je to problem koji se ne dešava u našem društvu (Tabela br. 18, tvrdnja 1), dok 17,0% učenika/ca smatra da bi o tome trebali razgovarati (Tabela br. 18, tvrdnja 4).

28,6% učenika/ca je razgovaralo jednom na tu temu u sklopu časa odeljenske zajednice (Tabela br. 18, tvrdnja 2,6) ili nekog drugog predmeta.

21,8% učenika/ca je o problemu nasilja u porodici više puta razgovaralo, dok samo 6,3% učenika/ca stalno razgovara o tome, jer je to ozbiljan društveni problem.